

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 763/2016-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2017 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na Priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 175/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 Co 301/2011) v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 175/2016 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009 p o r u š e n é b o l o .

2. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré je Krajský súd v Žiline povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Krajský súd v Žiline je povinný uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. Tatiany Polkovej, Na Priekope 174/13, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na Priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 175/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10 Co 301/2011) v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009.

Ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. III. ÚS 763/2016-16 z 8. novembra 2016 na ďalšie konanie.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania vedeného na základe ním podaného návrhu na ochranu osobnosti, ktorý podal prvostupňovému súdu 22. novembra 1999.

Sťažovateľ prezentuje v sťažnosti podrobnú chronológiu úkonov celého konania a uvádza, že o porušení jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v označenom konaní krajského súdu v minulosti rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009. Sťažovateľ uvádza, že po nadobudnutí právoplatnosti označeného nálezu ústavného súdu vydal prvostupňový súd rozsudok, ktorý bol na základe odvolania odporcu zmenený rozsudkom krajského súdu zo 17. júla 2013 tak, že návrh sťažovateľa bol zamietnutý. Predmetný rozsudok krajského súdu však bol na základe dovolania sťažovateľa uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zo 14. apríla 2016 zrušený a vec sa v súčasnosti nachádza na druhostupňovom súde (krajskom súde), ktorý je podľa názoru sťažovateľa nečinný.

Sťažovateľ namieta nielen ničím neodôvodnenú nečinnosť krajského súdu, ale aj jeho neefektívnu činnosť, ktorú potvrdzuje podľa názoru sťažovateľa zrušujúce uznesenie dovolacieho súdu.

V označenom postupe krajského súdu vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co 175/2016 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 10Co 301/2011) v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009, prikázal krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov, priznal mu náhradu trov právneho zastúpenia a tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril krajský súd prostredníctvom svojho predsedu. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 22. decembra 2016 krajský súd zdôraznil skutkovú a právnu zložitosť veci, ako aj objektívnu okolnosť majúcu negatívny dopad na plynulosť namietaného konania, a síce rozsiahlosť civilnej agendy vybavovanej krajským súdom. Krajský súd prezentoval v stanovisku svoj názor, že v preskúmvanej etape konania postup krajského súdu nevykazuje zbytočné pried'ahy, ako aj skutočnosť, že vec sťažovateľa sa v období od októbra 2013 do konca apríla 2016 nenachádzala na krajskom súde. Narušenie plynulosti konania podľa neho spôsobil aj sám sťažovateľ podaním bezdôvodnej námietky zaujatosti, ako aj podnetu na disciplinárne stíhanie členov senátu a sťažnosti ústavnému súdu a všetky tieto okolnosti zbytočne predĺžili konanie a oddialili rozhodnutie.

Krajský súd vo svojom stanovisku prezentoval súhlas s upustením od ústneho prerokovania veci.

Vo svojom vyjadrení k stanovisku krajského súdu doručenom ústavnému súdu 30. januára 2017 sťažovateľ zotrval na dôvodoch ním podanej sťažnosti a zdôraznil, že celková doterajšia dĺžka konania od podania žaloby predstavuje obdobie až sedemnástich rokov. Vo vyjadrení prezentoval sťažovateľ súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis okresného súdu (v ktorom bolo zahrnuté aj konanie pred krajským súdom), ako aj vyjadrenia účastníkov konania a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 420/08 zo 14. mája 2009 bolo konštatované porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní krajského súdu vtedy vedenom pod sp. zn. 13 Nc 285/00 a sťažovateľovi priznané finančné zadost'učinenie v sume 8 000 €.

Prvostupňový súd vydal 25. februára 2010 rozsudok sp. zn. Nc 1117/1999. Na základe podaného odvolania odporcu bol spisový materiál predložený 26. júla 2010 krajskému súdu. Krajský súd rozhodol o podanom odvolaní 24. februára 2011 uznesením sp. zn. 10 Co/253/2010, ktorým prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Následne konal vo veci prvostupňový súd, ktorý vydal ďalší rozsudok 30. júna 2011. Na základe podaného odvolania odporcu bol spisový materiál predložený 11. októbra 2011 krajskému súdu, pričom tento určil 5. februára 2013 termín pojednávania na 14. marec 2013.

Právny zástupca sťažovateľa 27. februára 2013 ospravedlnil svoju neúčast' na určenom termíne pojednávania z osobných dôvodov, sťažovateľ požiadal o odročenie pojednávania do rozhodnutia súdu o podanej námietke zaujatosti uplatnenej sťažovateľom. Krajský súd na základe uvedeného zrušil 6. marca 2013 určený termín pojednávania a predložil uplatnenú námietku zaujatosti nadriadenému súdu na rozhodnutie. Uznesením z 25. marca 2013 bolo rozhodnuté o nevyhlúčení sudcov a spisový materiál bol krajskému súdu vrátený 16. apríla 2013.

Krajský súd vydal 17. júla 2013 rozsudok, ktorým zmenil prvostupňový rozsudok tak, že návrh zamietol (okrem časti, kde prvostupňový súd vo výroku v ostatnej časti ohľadom zaplatenia nemajetkovej ujmy návrh zamietol). Na základe dovolania sťažovateľa bol rozsudok krajského súdu zo 17. júla 2013 uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 429/2014 zo 14. apríla 2016 zrušený v časti jeho zmeňujúceho výroku (tiež vo výroku o trovách konania) a v rozsahu zrušenia bola vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie (spis bol krajskému súdu doručený 26. apríla 2016). V máji a v júni 2016

krajský súd doručoval predmetné uznesenie účastníkom konania. V období od júna až do augusta 2016 sa venoval krajský súd podľa vlastného vyjadrenia štúdiu spisového materiálu a príprave veci na zasadnutie senátu.

Na základe požiadavky ústavného súdu bol spisový materiál ústavnému súdu zapožičaný od 19. septembra 2016 do 31. októbra 2016 na účely konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

Ústavný súd na základe vyjadrenia krajského súdu zistil, že v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa bolo konanie pred krajským súdom ukončené prijatím jeho rozhodnutia z 29. novembra 2016.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitost', ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a napokon aj postup krajského súdu.

Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. faktickú a právnu zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom namietaného konania je uplatnený nárok na ochranu osobnosti v kolízii so slobodou prejavu médií, teda predmet, ktorý tvorí pravidelnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov pokrytú rozsiahlou judikatúrou tak všeobecných súdov, ako aj ústavného súdu a tiež judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, vec teda nemožno považovať za právne zložitú. Na základe priebehu namietaného konania krajského súdu v posudzovanej etape konania, počas ktorej odvolací súd čiastočne opakoval a dopĺňal dokazovanie, možno urobiť záver o čiastočnej faktickej zložitosti veci, ktorá sa v určitej, avšak nie zásadnej miere premietla do dĺžky posudzovaného konania.

V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil okolnosti, ktoré by signalizovali pasivitu zo strany sťažovateľa ako účastníka konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup krajského súdu.

Ústavný súd po preskúmaní postupu krajského súdu v posudzovanej etape namietaného konania dospel k záveru, že nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania, boli zistené obdobia nečinnosti (v celkovom rozsahu jedného roka a piatich mesiacov), v ktorých krajský súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, ako aj jeho neefektívna činnosť.

Ústavný súd zaznamenal obdobie nečinnosti krajského súdu kvantifikovateľné dobou približne piatich mesiacov, keď tento nekonal bez existencie zákonnej prekážky v úseku konania od 26. júla 2010, keď bola krajskému súdu predložená vec sťažovateľa z dôvodu podaného odvolania, do 24. februára 2011, keď rozhodol krajský súd o zrušení prvostupňového rozsudku.

Ďalším obdobím nečinnosti krajského súdu v rozsahu približne jedného roka je konanie poznačené od 11. októbra 2011, keď bola krajskému súdu predložená vec

sťažovateľa z dôvodu podaného odvolania, do 5. februára 2013, keď krajský súd určil termín pojednávania vo veci.

Ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústreďená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

Neefektívnosť postupu krajského súdu potvrdzuje zrušujúce uznesenie dovolacieho súdu, v ktorom ako výhradu zdôvodňujúcu zrušenie rozhodnutia druhostupňového súdu najvyšší súd uviedol nekomplexné, a teda nesprávne právne posúdenie veci v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v dôsledku neefektívneho postupu krajského súdu vo veci sťažovateľa vedúceho k zrušeniu jeho rozhodnutia došlo k zbytočnému predĺženiu súdneho konania.

V súvislosti s argumentáciou krajského súdu o jeho neprimeranej zaťažnosti v dôsledku rozsiahlosti civilnej agendy predstavujúcej podľa krajského súdu objektívne okolnosti majúce negatívny dopad na plynulosť konania vo veci sťažovateľa ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd konštatuje, že relevantnými faktormi, ktoré mali negatívny dopad na súvislý priebeh posudzovaného konania, boli postup krajského súdu a zbytočné prieťahy, ktorých sa dopustil v dôsledku zistených období nečinnosti, ako aj svojím neefektívnym postupom.

Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadal ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd tak dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd síce konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, avšak v čase rozhodovania ústavného súdu bolo konanie pred krajským súdom ukončené, preto nebolo potrebné formulovať osobitný príkaz na konanie bez zbytočných prietáhov. Tu ústavný súd pripomína, že aj v prípade potenciálneho ďalšieho odvolacieho konania pre krajský súd povinnosť konať bez prietáhov vyplýva priamo z čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru garantujúcich sťažovateľovi rýchly a plynulý priebeh konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ neprimeranou dĺžkou posudzovaného konania a potrebou zavŕšenia ochrany jeho práv.

Vychádzajúc z týchto skutočností považoval sťažovateľ za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 10 000 €.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na rozsah doby konania pred krajským súdom ako súdom odvolacím a tiež skutočnosť, že za zbytočné prietahy v konaní v predchádzajúcej etape konania bola už sťažovateľovi ústavná ochrana jeho označeným právom v minulosti vo forme finančného zadosťučinenia poskytnutá, ďalej berúc do úvahy všetky okolnosti daného prípadu a osobitný charakter prerokúvanej veci sťažovateľa kladúci zvýšené nároky na rýchlость prerokovania veci považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 3 500 €, tak ako to je uvedené v bode 2 výroku nálezu.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2015, ktorá predstavovala sumu 858 €.

Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z toho za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2016 prislúcha odmena 143 €, k tomu tiež režijný paušál 8,58 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2016. Za tieto dva úkony právnej služby predstavuje celková priznaná odmena vrátane režijného paušálu sumu 303,16 €.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 303,16 € (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2017